

Nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism

Riktlinjerna i korthet

Socialstyrelsens första nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism

Socialstyrelsen har tagit fram nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism – funktionsnedsättningar som ger olika typer av svårigheter i vardagen. Personer med adhd har ofta svårt med uppmärksamhet och impuls kontroll, medan personer med autism har svårt med till exempel social kommunikation och att hantera förändringar.

Riktlinjerna är Socialstyrelsens första på området. Vi ger rekommendationer om

- tidiga insatser och neuropsykiatrisk utredning
- sammanhållen hälso- och sjukvård – från misstanke till uppföljning
- effektiv samverkan
- kompetensutveckling
- psykosociala insatser
- psykologiska insatser
- läkemedel och medicintekniska produkter.

Riktlinjerna vänder sig framför allt till dig som har ett övergripande ansvar för att fördela resurser i hälso- och sjukvården eller socialtjänsten – till exempel i primärvården, barn- och vuxenpsykiatri, elevhälsan, kriminalvården eller individ- och familjeomsorgen.

Vi fokuserar på svårigheter och inte på styrkor vid adhd och autism, som de kommer till uttryck i samhället i dag. I ett samhälle som är inkluderande för alla behöver flera av svårigheterna inte uppstå, och styrkorna kan tas tillvara bättre.

➔ Läs riktlinjerna i sin helhet på Socialstyrelsens webbplats, socialstyrelsen.se/nationellariktlinjer/adhd-autism.

Rekommendationer i korthet

Ge tidiga insatser och kontinuerligt stöd – vänta inte på diagnos

Tidiga insatser kan minska svårigheterna för personer med adhd eller autism. För en del räcker anpassningar i vardagsmiljön eller skolan, men ofta behövs insatser från flera verksamheter och professioner i hälso- och sjukvården eller socialtjänsten. Det är viktigt att börja ge stöd när behovet uppstår, ofta redan före en utredning och en eventuell diagnos – samtidigt som utredningen inte bör fördröjas. Det är också viktigt att hålla ihop insatserna, så att personerna inte själva behöver samordna många olika kontakter.

För ett lämpligt stöd och bemötande behövs kompetensutveckling om adhd och autism för flera personalgrupper, till exempel socialsekreterare, LSS-handläggare och personal i barnhälsovården, elevhälsan och beroendevården.

Gör individanpassade utredningar som pekar framåt

Socialstyrelsen rekommenderar att neuropsykiatriska utredningar följer vissa grundprinciper. De bör till exempel anpassas till individens behov och utföras av minst en läkare och en psykolog (fler kompetenser vid behov). De bör också peka framåt mot lämpliga insatser – något måste alltid hända efter utredningen. Ibland räcker relativt avgränsade utredningar för att ställa diagnos, medan större utredningar behövs när problematiken är mer komplex.

Satsa resurser på både läkemedel och annan behandling

Socialstyrelsen rekommenderar flera typer av insatser för personer med adhd och autism, bland annat utbildning för att hantera funktionsnedsättningen (psykoedukation) och kognitiv beteendeterapi (KBT) för att hantera känslor och impulser eller lindra ångest. Barn och vuxna med adhd kan också ha stor nytta av läkemedel som förbättrar uppmärksamheten och koncentrationen. Det är viktigt att bedöma om även personer

med alkohol- eller narkotikaproblem kan ha nytta av läkemedelsbehandling, i kombination med andra insatser.

Insatserna behöver bli mer jämlika

Det finns stora skillnader i vården och stödet till personer med adhd och autism i Sverige. Många får till exempel vänta länge på en neuropsykiatrisk utredning, och många verksamheter behöver samordna sitt stöd bättre. Dessutom finns grupper där funktionsnedsättningarna ofta missas, såsom personer med annat förstaspråk än svenska, personer med alkohol- och narkotikaproblem, äldre samt flickor och kvinnor. Fler skulle också kunna få bättre hjälp om socialtjänsten oftare kunde uppmärksamma tecken på funktionsnedsättning, och anpassa sina insatser till det.

Vi följer upp och utvärderar vården

Med riktlinjerna vill Socialstyrelsen bidra till mer jämlika insatser. Vi kommer att utvärdera hur regionerna och kommunerna följer riktlinjerna. För detta har vi tagit fram indikatorer, som speglar ett urval av rekommendationerna. Som beslutsfattare kan du också använda indikatorerna för att till exempel följa upp och utveckla din verksamhet.

Välkommen med synpunkter

Har du synpunkter på de nationella riktlinjerna?

Svara på Socialstyrelsens enkät senast 20 januari 2023 – se socialstyrelsen.se/nationellariktlinjer/adhd-autism.

Har du frågor om de nationella riktlinjerna?

Mejla NR-adhd-autism@socialstyrelsen.se.

I slutet av 2023 planerar vi att publicera en uppdaterad version av riktlinjerna, där vi tagit hänsyn till de synpunkter vi fått. Vi planerar då också att lägga till rekommendationer om kognitiva stöd och hjälpmedel.